

Az Út

folyóirat a lelkipásztori
és nevelői munka számára

Alapította: R a v a s z L á s z l ó

BCU Cluj / Central University Library Cluj
A Kolozsvári Kir. Ügyosztály

Kinyomatását, terjesztését,
csigodélyezem.

Kolozsvár, 194... hó ... napján

T A R T A L O M

Prédikáció-vázlatok. (Tőkés Tibor.)

**Hogyan használjuk a Bibliát a konfirmációi
oktatásban?** (Dr. Mezey Mihály.)

A református egyház és az evangélizáció.
(Sárközy Endre.)

Theologushíány a ref. egyházban. (I. L.)

SZERKESZTIK ÉS KIADJÁK: DR. IMRE LAJOS, DR. TAVASZY SÁNDOR.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: EGY ÉVRE 6 — PENGÓ. — EGYES SZÁM ÁRA 50 FILLÉR.

A „*Dolgozatok a református theologiai tudományok köréből*“ o. füzet sorozat legújabb száma:

16-ik szám:

DR. TAVASZY SÁNDOR:

Az ethika mai kérdései.

Ára 60 fillér.

17-ik szám:

Mi szükségünk van az Ótestamentumra

Irta: Dr. Gönczy Lajos. Ára 80 fillér.

18-ik szám:

KOZMA TIBOR:

Téma és textus a prédikációban

Ára 1.— Pengő.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Még kapható:

Dr. Ravasz László:

Hit és engedelmesség

Prédikációk, beszédek, cikkek, előadások. 350 oldal. Ára 7.— P.

Tűz és Só

címen jelent meg *Sipos Géza* prédikációskötete. A 31 beszédet tartalmazó, 200 oldalas, finom kivitelű könyv ára 4.— Pengő.

JOH. VAL. ANDREA:

Az Ur jámbor szolgálja.

Szellemi szórakozás együgyű keresztyének mulattatására.

Fordította: Dr. Makkai Sándor. Ára 40 fillér.

Prédikációvázlatok.

Elpártolás, büntetés, kegyelem.

Birák 2:10—23.

E rész a nép Istentől való elpártolását, a reá következő büntetést s az Isten mégis kiáradó kegyelmét mutatja.

1. Míg élt a nemzedék, mely ismerte Isten ígéretföldjét kézbeadó nagy tetteit, megvolt nagyjában a hűség Isten iránt. De mikor atyáihoz tért, Izrael fiai elhagyták az Urat. Úgy látszik, mintha az lett volna az oka ennek, hogy nem látta Isten nagy tetteit, tőle kijelentést nem kapott, kisszerű időben élt s így elvegyült a környező szürke bálványimádó világban. De ez nem mentség. Isten tettei ugyanis az ő mindenkori nagy tetteihez kapcsolódó, azokon rajta csüggedő hittel ragadhatók meg csupán, melynek az a természete, hogy nem a jelenvalókra, hanem a múlt bizonyosságai alapján a következőkre néz, nem a láthatókra, hanem a láthatatlanokra. Isten nagy tetteket csak hívők közt hajt végre, a nem hívők számára ugyanis a legnagyobb dolog is csak a körülmények összefüggéséből származó eset. Isten népe Isten bizonyosságait hittel megőrizve, megőrizhette volna magát Isten útján.

A mi számunkra Isten tetteinek emlékezete a Szentírás, mely bizonyosságot tesz a legnagyobb tettről: Isten érettünk adta szent fiát. Hittel fogadjuk s ölelje körül ennek bizonyosságát lelkünk. Nem lesz kisszerű, szürke egy idő sem, fénybe vonja e nagy tett sugárzó világossága, melynek világánál hálás szolgálattal felelünk vissza Isten páratlan szeretetére és nem elpártolással.

Isten nagy tettei különben nem szünetelnek soha a magunk életében sem, csak hit kell azok meglátására. A kicsiny dolgok is nagyok, ha tőle valóknak látjuk őket. Augusztinus: „Isten nagy a nagy dolgokban s a kicsinyekben sem kicsiny.”

2. Az elpártolásra, bármely okból következék be, büntetés szokott jönni. Nem is csoda, hogy így van, mert aki elhagyja Istent, nemcsak nála nélküli lesz, hanem ellenevaló. Tesz róla Isten, hogy aki nem hiszi jóvoltát, lássa hatalmát, aki nem akarja szerelmét, remegje kezének súlyát.

De a büntetésben is van szeretet. Csak ajtót akar törni az Úr a szívekből maga felé. Ezért van fokozatosság azok alkalmazásában. Ahogy az íge mutatja, először csak az elpártolók vagyonát

adja a ragadozók kezébe, azután őket egyenként teszi ki veszélynek s csak azután az egész népet. Először anyagi kár, aztán háború, aztán vesztett háború. A magunk nyomorúságának fokozatai is mindig az Istenhez való térés felkínált alkalma.

Viszont hogy az egyik sikertelensége esetén jön a másik s így Isten mintegy rólunk a bajt, azzal azt mutatja, hogy nem mond le könnyen halunk; elől, hátul körülzár, hogy olyan mélyen lássuk magunkat, ahonnan csak felfelé, hozzá van út csupán.

3. Mikor igazán mélyen vagyunk, kegyelmével jő. Amikor Izrael fiai „igen nyomorodának“, könyörült az Úr. Nem a nép ilyen vagy olyan, kiválónak vagy szörnyűnek mondható lelki minősége indította erre, hanem egyszerűen: nyomorúságuk megtekintése.

Isten kegyelme egészen szabad, nem tőlünk függő, ezért lehet egészen bizni benne, ha igazán „igen nyomorodtunk.“

A kegyelem megmutatásának eszközei itt a bírák voltak, akik akaratára figyeltek s azt végrehajtották s akikkel velük volt az Úr. Isten néha csak eggyel van és úgy tartja meg az egészszet. A bírák csak példázzák az Úr Krisztust, akiben úgy szerzett szabadulást Isten, hogy egy meghalt mindenkiért. Ezek szabadítása idői, külső veszélyből való, a Krisztusé örök és belső, büntől és haláltól mentett meg.

A kegyelem nem olyan birtokunk, mely Isten mellett való állandó megmaradásunk nélkül is mienk maradhat. Kegyelmet nyert nép új romlásba süllyedhet, ha a kegyelem Urát megveti, mert azt bizonyítja ezzel, hogy soha se fogadta őt el igazán. Ilyenkor új ítélet jön. „Nem űzöm ki őket előlük.“ De ez sincs szeretet nélkül, csak azért van, hogy meglátszódjék, vajjon megtartják-e akaratát.

Mindig van egy sereg körülmény, mely fenyeget, sakkban tart s mig élünk és esendők vagyunk, nem is lesz másként. Le-gyenek ezek segítők, figyelmeztetők az Úr útján való megmaradásra. A szükség bizakodásra, a baj Istenhez való menekülésre, a sok nép közötti lét vagy fenyegetettség pedig arra indítson, hogy mi igazán az ő népe legyünk.

Istené a dicsőség.

Bírák 8: 22—27.

Gedeont Isten hívta el a maga szolgálatára. Mikor ellenkezni akart, Ő győzte le és Ő adott erőt arra, hogy atyja házának bálványát ledöntse s hatalmat, hogy 300 férfival ezrek felett győzedelmeskedni tudjon. Ezen Istentől való nagy tettek dacára Izrael fiai inkább Gedeont látják, mint az Urat, kinek ő csak szolgája s eszköze volt. Királlyá akarják tenni örökösödési joggal, mert úgy látják, hogy ő szabadította meg őket. Gedeon elutasítja magától a hála ilyen formáját: „Én nem uralkodom felettetek, sem az én fiam nem fog uralkodni rajtatok. Az Úr uralkodik felettetek.“

Tudja, hogy az Úr é a dicsőség, mert övé a szabadítás s ezért eltereli magáról a figyelmet s az Úrra mutat rá, akít megillet a dicsőség.

1. A legnagyobb emberi szolgálát után is ez a helyes emberi magatartás. Megtenni mindent s amikor a siker fénye legjobban beragyog, azt mondani s amit mondunk, hinni is, hogy mi csak szolgálk, eszközök vagyunk, az Úr é minden dicsőség. Ilyen volt a Keresztelő János magatartása, aki tudott alászállani Krisztussal szemben, a nagy erdélyi fejedelmeké, akik mindent megtettek Isten dicsőségéért s nemzetünkért, mégis amikor királlyággal kínálták, azt visszautasították, mert nem a királlyágért, de Istenért harcoltak, akiké minden dicsőség.

2. Gedeon nemcsak eltereli magáról a figyelmet, hanem határozottan az Úrra mutat rá. Németországban van egy templom, falán körskörül az apostolok magasbamutató ujjal ábrázolt képével s ha a szem az ujjmutatás irányát követi, fenn a mennyezeten összetalálkozik az Úr Krisztus képével. Ilyen a Gedeon Úrra mutatása s ilyen kell legyen a miénk.

Gedeon az Úr uralkodását nem mint egy jogot csupán, hanem mint tényt említi. Nem azt mondja az Úr joga, hogy uralkodjék, hanem „uralkodik.“

Izrael Isten népe volt kiválasztásánál fogva. Isten volt királya a maga népének. Mikor a nép más királyt akart, népi tekintetben lehetett a haladás jele, Istennel való viszonyában visszaesés volt. S történt ez akkor, amikor Isten iránta való jóvoltának legnagyobb bizonyágát nyerte s az iránta való hála a legnagyobb kellett volna legyen. Nagy figyelmeztetés, hogy mindig résen kell lenni, mert még a legnagyobb közölt jó is lehet a legnagyobb hálátlan-ság forrása s mikor minden Istenhez kellene emelje tekintetünket, makacsul képes az a földre, emberekre szegeződni s Istennel való kapcsolatunkat megkárosítani. A mi nemzedékünknek, mely Isten nagy, külső szabadítását látta, fel kell tennie magának a kérdést, van e igazi hála bennem Isten iránt s mutat-e rá minden hála-s tettem, akié minden dicsőség.

3. Gedeon érzi, hogy ha az Úr mindig uralkodik s mindig övé minden dicsőség, őt állandóan dicsőíteni kell. A néptől elkért zsákmányból efódot készít s Ofrában, ahol előzőleg oltárt állíttat fel, gondoskodik az Isten állandó tiszteletéről, hogy ott neki állandó dicsőség adassék.

De amit ő kezdett, az később bálványozássá fajult, az efódból bálvány lett.

Mi nem tudunk állandó dicsőséget adni az Úrnak. Csak maga az Úr teheti meg, hogy a legjobb szándék is visszájára ne forduljon. Annyira Istené a dicsőség, hogy dicsőíteni is csak úgy tudjuk helyesen, ha ő megtart az ő dicsőítése útján, a maga igaz tiszteletében. Gedeon azért esett törbe, mert az efód készítésével valami olyat tett, amit Isten nem parancsolt.

„Másképpen ne tiszteljük, hanem csak úgy, amint azt igéje-

ben parancsolta.“ „Az Isten lélek és akik őt imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják“

Krisztus az a hely, akiben nekünk Isten megjelent, akiben Isten van közöttünk, Ő a testté lett Ige. Az igazi istendicsőítés az, amikor az ő Igéje a központ, arról semmi a figyelmet a mellékesre, a teremtőről a teremtményre nem irányítja, ahol minden a Krisztus egyetlen áldozata iránti hálából, a Krisztussal szemben való engedelmesség készségéből az Ő dicsőítésére történik.

Igy tisztelve Istent, adjunk nevének állandó dicsőséget az Ő kegyelméből.

A gonosz szőlőmunkások.

Máté 21 : 33—46.

Ez a példázat arról szól, hogy Isten a maga országát felajánlja, sokan visszautasítják s az mégis megvalósul.

1. Hogyan ajánlja fel Isten?

1. A hozzá való tartozás előfeltételeit megteremtve. a) Megteremtett, beleplántált ebbe a világba. b) Körülvette életünket gondviselése, lelkünket szent törvénye gyepűjével, hogy semmi szét ne tiporja, meg ne semmisítse. c) Erős torony gyanánt adta szent nevét, magaslatul szent igéjét, hogy a föld porából állandóan fel-emeljen. d) Nekünk ajándékozta Krisztust, hogy mint sajtóban magát feláldozva, musttá, majd maradandó borrá lesz a szőlő, az Ő életének feláldozása s az abban való hit által Isten bocsánata és Szent Lelke áradjon a mi életünkbe.

2. Aki ennyi mindent megtett, a mi életünk neki való gyümölcsözését is elvárja és azt számon kéri. A gyümölcsérés ideje ez a földi élet. Itt kell minden érzés, gondolat és tett nem önmagáért való, hanem Isten akarata szerinti és az Ő dicsőségére való legyen. A lélek gyümölcseit felsorolja a Gal. 5 : 22.

Milyen ez a számonkérés? Szívós és semmi áldozattól vissza nem riadó, mert e világban még a számonkérés is kegyelem.

Mikor rosszul járt a gazda egyik szolgája, másikat küldött, mikor a gonosz szőlőművesek mindenikkel gonoszul elbántak, fiát küldte. A prófétákra céloz az Úr s önmagára, akit keresztre fogadni az egyébre választott nép.

Inkább elviselte a példázatbeli gazda, hogy azt mondja valaki: nem kellett volna a fiát is küldje, csak az a vád ne érje, hogy nem figyelmeztette őket eléggé: be kell adni a gyümölcsöt.

II. *Mi az eredmény? Hogy fogadják?* A szőlőmunkások megölték a szolgákat és a fiát is. Ma itt még nem ölik meg Isten szolgáit, de magukra hagyják őket, hogy felőrldjenek s porlassza őket a fájdalom, hogy „semmit sem tehettek.“ Nem feszítik keresztre Krisztust, mert meg nem foghatják, de pusztulni engedik ügyét, visszautasítják evangéliumát.

Mi az oka?

1. Az emberek nem szeretik, ha az adósságot kéri. A ke-

gyelem kötelez s ha a gyümölcsre, a szerinte való életre figyelmezteti valaki, nem tetszik.

2. Az ember tudja, hogy Krisztus az örökös, hogy Őt tette az Isten mindennek az örökösévé, hogy az egész világ Ő érette, az Ő országa s gondolatai megvalósulási helyéül teremtett. Az ember pedig magának szeretné a világot. Nyugodtan szeretne benne bűnös gondolatai szerint úr lenni. Azt tartja, ha Krisztus nincs, ha az Ő igéje nincs, nyugodtan mienk a világ.

3. Pedig nem igaz. Aki azt hiszi, többje lesz, mert inkább övé lesz a világ, egyszer csak észreveszi, hogy sokkal kevesebbje van, mint hitte volna. Megnyerhetett egy muló világot, de kiforgatta magát az örökkévalóból, Krisztus országából.

Mikor Krisztust ellenségei megfeszítették, azt hitték, örökre kivetették maguk közül, pedig saját magukat vetették örökre rajta kívül s országán kívül. Krisztus pedig feltámadva még sokkal inkább élt, mint azelőtt.

III. *Hiába a visszautasítás, Isten országa mégis megvalósul, csak a visszautasítók nélkül.*

Az egykori választott néptől elvette Isten s a lelki Izráelnek, a keresztyének seregének adta, de ha gyümölcsét nem termi, elveheti és másoknak adhatja.

Amiért Krisztust valaki elveti, nem lesz mindenki által elvetett. A kő, melyet az építők megvetettek, szegeletkövé lett Ővéi, az Ő országa számára, mely hordozza és védi azokat, akik Vele vannak.

S az is marad. Jézus megállítható, egyszerűen a fészket, mint gonosz szőlőművesek a gazda fiát, elpusztították ellenségei Isten csodálatos végzéséből, hogy így nyerjünk mi üdvöt, de Krisztust, aki feltámadott és él örökké, nem lehet többé megölni. Kőszálnál is erősebb, aki kemény hitetlen homlokkal reá esik, szétzuzatik s akire ő esik reá, szétmorzsolja azt.

A halál vihara reásodorja egyszer a vele ellenkezőket is s az utolsó napon ítélletével esik neki mindenkinek. Boldog, aki hittel és engedelmességgel hull ma még puha és szerető szívére s elvállalja, hogy Igéje itt ítélje meg bűneit s égesse ki a jó gyümölcsöt teremni nem akaró szívből.

Mint áldott urának felemelt fővel nézhet szembe az ilyen Ővele, aki nemcsak mindent megtett értünk, nemcsak számonkéri a gyümölcsöt, de minden benne gyümölcsöző életet mennyei csürrébe takar, mikor hatalommal eljön, megvalósul az Ő országa.

Isten uralkodik.

97-ik zsoltár.

A zsoltárból ezt az üzenetet lehet kiolvasni: Isten uralkodik, mindenki alázza meg magát előtte, aki pedig az övé, örüljön s legyen örömszerző.

1. 1. Hogy Isten uralkodik, nyilvánvaló a látható, természeti

világból. Az egek az ő dicsőségét hirdetik s minden nép láthatja dicsőségét (6 v.), mert minden neki enged, szavára áll elő s ha úgy végzi, minden megsemmisül, még a hegyek is megolvadnak. (5 vers.)

2. Látható uralma az ő ítéletében is, mely alól magát senki ki nem vonhatja, mert előtte mindenki és minden nyilvánvaló. Nemcsak ha a villám felvillan, látható a világ (4 v.), hanem ítéelő tekintete előtt sem marad semmi homályban. Aki Istennel szemben áll, megemésztetik, mert ítéletének tüze nemcsak bevilágít, hanem megemészti szorongatóit. Állandóan érvényesül a lelki világban gonoszságot perzselő ereje, mint az övéit felélesztő, dédelgető szeretete erejének ellentéte. Figyeljük meg ellene szegülő egyének, népek sorsát s tanuljunk belőle (3, 4 v.)

3. Mégis ez csak egy része uralmának, mely sokkal teljesebb, mint amit belőle látni tudunk. Felhő és homályosság van körülötte (2 vers), mi csak annyit láthatunk, amennyit a gyarló ember elbírhathat, mindig sok az, amit szem nem lát, fül nem hall, emberi szív meg sem gondol, amit csak akkor fogunk látni, amikor nem tükör által és homályosan látunk, hanem szemtől-szemben.

Ezért legyen nagyon komoly és mindig mélyülő minden embernek alázata Istennel szemben, aki uralkodik szemmel és láthatóan a külső világban, szemmel nem látható, de tapasztalható módon a lelki világban s akinek hitünk szerint sokkal teljesebb uralma, minthogy ma még fel tudnók fogni. Alázza meg előtte magát minden.

II. *Aki pedig az övé, az örüljön.* Mi Krisztusban az övéi vagyunk, reánk vonatkozik, mikor azt mondja az Ige: Örüljétek igazak az Úrban (12 vers), mert Krisztusban igazságot nyertünk.

Minek örülhetnek övéi.

1. Isten a maga ellenfeleit legyőzi, megemészti.

2. Az Úr, aki felséges, gondoskodik, hogy felmagasztalt legyen. Örülhetünk, mert nemcsak nem ellenségei, de az övé a jövő.

3. Megőrzi övéi lelkét, reájuk világosság támad. Az ellene való bűn megsemmisülésében s Isten felmagasztalásának ígéretében, ahhoz hozzákapcsolódon bennefoglaltatik a mi üdvösségünk, lelkünk megtartása is. Csak szeressük, amit Isten szeret és gyűlöljük, amit Ő gyűlöl. (10 v.)

III. *Legyen az Úr mindenki, mert Ő nemcsak rajtunk, hanem mindenkin uralkodni akar, hogy mindenki benne örülhessen.* Örven-dezzenek a temérdek szigetek is, a helyek, ahol Isten még nem ismerik (1 vers). Kik Krisztusban örülnek már, tegyenek meg minden jó szolgálatot, hogy minden szív, mely itt köztünk Istentől elhajolt, vagy őt meg nem ismerte ott künn a pogány világban, visszhangozzék az Isten Krisztusban való kegyelmi igazsága megismerése és elfogadása által a boldog örömtől. Hogy örüljön valóban az egész föld s az egész földön minden választott gyermeke az Úrnak.

Az Ige Istennek e világra és reánk való teljes igényét mutatja. Az Úr a föld (1 vers), annak teljessége és minden lakosa.

I. 1. Ha látjuk a bűn még hánykolódó erejét s hogy úgy szólván csak kis szigetek e világ tengerében az ő gyermekei, gyűlekezetei, ez ne elcsügghessen, hanem az Isten igényének tudata, hogy még a tőle távol valókra is igényt tart, az evangélium szolgálatában való bátorsággal töltse el.

2. Legyen meg nem szunnyadó a felelősségérzetünk az egész világra kiterjedő evangéliumhirdetés dolgában, mert ha lemondunk a misszióról, olyasmit hanyagolunk el, amit Isten megkövetel, tehát az érette való felelősséget munkánkról soha el nem háríthatjuk.

Ez az Isten szélességben való igénye, mely azon alapul, hogy az egész föld s annak minden lakosa az övé s ha még uralkodik is a sötétség és a bűn, hatalma csak bitortott, órája ütött, napja lejár.

II. Ehhez járul Istennek mélységben való igénye, mely arra vonatkozik, hogy akik az övéi, azok valóban az övéi legyenek. Megszentelődött kell legyen életük. Azt akarja, hogy ne tegyenek rosszat, ne adják lelküket hiábavalóságra s ajakuk is, beszédük is akarata szerint való (4 vers) legyen.

Kicsoda mehet fel az Úr szent hegyére, kicsoda van Ő vele? Csak az ilyen, mert más távol van tőle, ha közelvathak is hiszi magát.

De Isten igénye még mélyebbre hatol. Isten tudja, hogy a kéz, az ajak, a lélek gondolata csak úgy szentelődik meg, ha tiszta az, amelyből kiindul minden élet: a szív. Azért mondja azt is, hogy az az övé, aki „tiszta szívű.”

Hogy lesz tiszta a szív? Kicsoda a tiszta szívű? Fontos tudni, mert csak az ilyen nyer áldást Istentől s ilyen az őt keresők nemzetsége.

A Sion hegyén való szent templomban nem egy tökéletes nép lakozott, hanem egy sereg, mely magát megtisztultnak tudta az által a megbocsátás által, mellyel hite szerint Isten a bemutatott áldozatra felel.

A mi szívünk az által lett tiszta, hogy Isten a Krisztusban valósággal elvégezte, amit az ószövetségi áldozatokkal kiabrázolt és ígért: eltörölte vétkeinket. Nem vagyunk önmagunkban tiszták, de Krisztus vére által megtisztultak, nem vagyunk ártatlan kezűek, de összefogjuk imára s kinyújtjuk a jóra már. Még fogva tartja lelkünket sokszor sok hiábavaló gondolat, de szívünket csak az ő Igéje gondolatai örvendeztetik igazán. Ha igazán övé tud maradni a szív, megszentelődött lesz az egész élet.

III. *Hogyan lesz, vagy marad övé a szív?* Ahol Ő az Úr,

ott van, ott uralkodik is, ahová szállást venni bejut, azt kezéből ki nem adja.

„EmelkedjeteK fel ti örökkévaló ajtók.” Nyiljanak ki előtte a szívek, táruljanak fel a gyülekezetek, legyen kész neki helyet adni az ő egyháza. Az életet bocsájtja be, aki őt befogádjá. Mert ki-csoda az Úr?

1. A dicsőség királya. Az úr dicsősége az ő szentisége. Ami bűn, örök pusztulásra van ítélve, csak az él örökké, ami vele kapcsolatos. Ha a szent vonul be életünkbe, a maradandó élet vett szállást ott.

2. Erős és hatalmas Úr. Bir velünk, ereje van, megvéd, ha valami fenyeget s szerelme beárnyékol.

3. Hódakozó Úr. Nem mi harcolunk csupán, voltaképpen Ő harcol a bűn ellen, bennünk, az egyházban, sőt az egész világban s az győzelem záloga a mi számunkra. Bocsássuk be szívünkbe hittel s engedjük, hogy legyőzzön. Azért olyan teljes az igénye reánk, mert őnmagát is teljesen adta érettünk s mikor Ő lesz úr mindenek felett, akkor is teljesen részeltet a maga dicsőségében.

Tőkés Tibor.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Hogyan használjuk a Bibliát a konfirmációl oktatásban?

A kérdést két vonatkozásban lehet tárgyalnunk és pedig az eszményi síkon, a legteljesebb követelmények összefoglaló egészében, vagy pedig a gyakorlati lehetőségek korlátozott voltában.

A Biblia Isten kijelentését foglalja magában, minc'egyre halljuk a megbízottak ajkáról: az Isten, az Úr szólt. Kijelentése nem csupán egyenes és közvetlen parancs alakjában hangzik, hanem egyéni, nemzetiségi és népi közösségek sorsában, történeteken és eseményeken keresztül. Legteljesebben pedig az Úr Jézus Krisztus életfolyamatában. Magában foglalja tehát az egész emberi életet külső és belső ellenmondásaival és Isten uralma szemléletének teljességével. Személyhez szóló üzenet és mégis egyetemes és örök, szétáradó, mindenre kiterjedő és mégis központi és egységes. Az életronalak sokasága egyetlen középpont felé vezetnek, a tények, események mind-mind Istenre mutatnak.

Ebben a szin pompás élet-rengetegben szakadékok, mélységek, felhözött magaslatok, vagy fényben úszó csúcsok között biztosan kinyomozható, határozott irányba futó vonalak ismerhetők fel. Az Isten kijelentése az embernek szól: az ember pedig az Isten kijelentését, az embert legjellemzőbb adottságával, a hitével, de a lelki működéseken keresztül ragadhatja meg. A hit tartalmát, az Isten kijelentését, az ember a maga lelkiségének s annak az Isten által való kijelöltségénél, ráutaltságánál fogva, a biztos eligazodás, áttekintés, nyomkövetés végett, értelmi képességeivel rendezi, tagolja, szétbontja, egységbe tömöríti. Kiütközőbb színekkel rajzolja meg az egyes vonalakat, csomópontokat, s ezek által hit-tudatát formás egésszé építi ki. A kijelentés tényeinek szemlélete nyomán lelki berendezettségéből kifolyólag fellépő reflexióknak a Szentlélek útmutatása mellett biztos irányt szab, de ugyanakkor a belső szemléletnek a képzelet kitágítására irányuló és egyéni színezése hajlamosságában rejlő veszedelmeket kiküszöbölni igyekszik. A hitet az ismeret tárgyává teszi és az észismeret mintájára annak módszereivel és eszközeivel megrogzítani igyekszik. Így alkotja meg a kijelentés sokszerűségéből az értelmileg is birtokolható hitvallásnak gondolatokban kifejezett, összefüggő, egymásba illeszkedő, könnyebben áttekinthető, egységes tömör szerkezetét.

Az egyéni életet átható, abba átszűrőmlő hitismeretet átvettli

az észismeret fogalmi világába. Ezt azonban nem lehet úgy értelmezni, hogy most már az észismeret fogalmi világa felszívja magába teljességgel a hitismeretet, mert a hitismeret soha nem fejezhető ki tárgyánál, tartalmánál fogva hiánytalanul az észismeret fogalmi rendszerében. Isten gondolatait emberi gondolatok sohasem meríthetik, vagy fejezhetik ki adequat formában, mert akkor már nem Isten gondolatai volnának azok, hanem csak emberi gondolatok. A Kijelentésben hordozott isteni gondolatot mi csak erőteljen körülírásokkal, ráutalásokkal próbáljuk megközelíteni, mint ahogyan sokszor az idegen nyelven hallott szó szabatos jelentését is csak körülhatárolás segítségével állapíthatjuk meg.

Az ember hallja a Kijelentés szavát, látja az eseményeket, amelyek Isten akaratának kifejezői. A hang még idegen számára s az események szemlélete pedig a lélek különböző rezdüléseit hozza létre. A lelkiműködések törvényszerűsége és összefüggése folytán a külső és belső ingerek nyomán megindul a lélekben a ráeszmélés, a gondolat munkája, az elmélkedés. Ez a reflexio természet-szerűleg egyéni színezetű és vágású, amellet pedig nagy ingadozásokat mutat s csak akkor nyerhet egyetemesebb jelleget és határozottabb irányt, ha a Kijelentés belső összefüggéseinek és egységének erővonalait felismertető és emberi gondolatokban is kifejezett támaszpontok állanak rendelkezésére. Nem egyebek ezek, mint a belső, személyes átélésnek külső és ezért könnyebben hozzáférhető, felfogható, lelki tartalommal tehető hitismeretek ki-kristályosodásai. A hitvallás tehát Isten örök Igéjének időbeli és emberi módon való kifejezése.

A Kijelentés és a hitvallás az ember számára egymást feltételezik. A Kijelentés szavát a Szentlélek bizonyágtételének közrehatásával, valóban csak a hitvallás tudatos ismeretének birtokában hallhatjuk meg. A hitvallás tehát nemcsak egy népi, vagy hitbéli közösség hittudatának emberi megnyilatkozása, hanem annak a személyes felkészültségnek a feltétele, amely nemcsak felébreszti és felfokozza a lélek figyelmét, hanem egyetlen lehetséges módon alkalmassá is teszi az embert Isten szavának meghallgatására. A biblia az őstalaj, a hitvallás emberi ültetvény. Az ültetvény csak abban a talajban verhet gyökeret s a talaj minden ereje és gazdagsága csak a belőle sarjadt ültetvényben lesz nyilvánvaló. A hitvallást olyképpen megismerni, hogy a lélek állandó tartalmává lehessen, csak a bibliának céltudatos használatával lehet elérni. De másfelől a biblia valódi megismerése is csak a hitvalláson keresztül lehetséges. A bibliában a hitvallás nélkül könnyen útvesztőbe juthatunk, a hitvallás száraz ismerete, a bibliában való tájékozódás nélkül pedig fővényre épített hajlék, amit az első szélvihár elsöpör.

A Káté a történelmileg igazolt és kifejeződött hitvallás összefoglalása, olyan lelki kincs, amelynek lényege örök és változatlan s még fogalmi kifejezéseiben sincsen alávétve idői változásnak. A fogalmakat alkotó helyzetek terjedelmükben talán az

idők folyamán módosulhatnak, vagy színeződhetnek, de a fogalom-
magvak mindig ugyanazok, mert ezek az örökké csíráképes és
életfordozó magvak az Isten szavából valók. A konfirmációi tanít-
ás anyaga a hitvallás, abban a formában, ahogyan azt az Anya-
szentegyház a maga kezdeti kialakulásában már meghatározta és
megfogalmazta s nemzedékről nemzedékre átörököltette. Most már
az a kérdés, hogy a Kátéban, nevezetesen a mi számunkra a
Heidelbergi Kátéban, mert a református Anyaszentegyháznak más
egyetemesen és történelmileg is elfogadott Kátéja nincsen — lefek-
tetett hitvallás a mi mai református egyházi életünkben felszűrődő
ifjakkal tanítható e hiánytalanul és a kitűzött célnak megfelelően
eredményesen?

Az alap Isten kijelentésének ismerete, úgy, amint az a Bib-
liában meg van írva. Vajjon feltételezhető, hogy a mai református
gyermekünk a konfirmációi oktatás időpontjáig nyernek-e olyan
betekintést a Biblia világába, hogy azon, mint egyetlen biztos
alapon határozott és megingathatatlan hitismeretet nyerhessenek?
Az eszményi állapot az volna, hogy a gyermek lelkében — akinek
lelkisége annyira közel van Isten kijelentésének a bibliában kifeje-
zett színes világához — már olyan élménycsíráztatás legyen el-
ültetve és készenlétben, hogy mint egészen magától értetődő
anyagból a fogalmi lepárolás minden nehézség nélkül eszközölhető
lenne. Ha elképzelésünkben egy valóban, minden tekintetben ki-
elégítő és megfelelő evangéliumi légkörben felnőtt gyermeket állít-
tunk magunk elé, még akkor sem felelhetünk igen-nel, mert a
gyermeki lélekre nemcsak a családi életnevelő hatása bír elhatá-
rozó erővel, hanem mint másodlagos tényezők, ott vannak az
iskola, a társadalmi élet különböző megnyilatkozásai (az utca, az
idegen felnőttek társasága, a nyilvános szórakozóhelyek stb.).
Hátha még eszünkbe vesszük a gyermek természeti — születésével
hozott — öröklési adottságait is, mennyivel halkabb lesz az el-
válaszolásunk. És végül, ha a konfirmációi oktatás mai beállítot-
tságára is gondolunk, amit semmiképpen nem hagyhatunk ki
számlálásainkból, mindjárt az időbeli meghatározottsága miatt sem,
ha arra a pár hetes, vagy hónapos időre gondolunk, amely idő a
Káté megismeretetésére ma rendelkezésünkre áll, ha magunk előtt
látjuk azt a pedagógiai bizonytalanságot és az oktatásban való
tájékozatlanságot, melyekkel minduntalan találkozunk, csakugyan
el kell szörnyülködnünk, hogy vajjon csak kielégítő módon is ele-
get tudunk-e tenni a hitélet e nagyjelentőségű — a Kijelentés
tudósítása — követelményének?

A konfirmációi oktatásban szerzett keserves tapasztalataink
figyelmeztetnek bennünket arra, hogy ennek a kérdésnek a meg-
oldását az eszményi síkon még mint kívánalmat sem kísérelhetjük
meg. Ha valami csekély eredményt is szeretnénk elérni, vissza kell
térnünk a gyakorlati megvalósíthatások korlátozott lehetőségeihez.
Eltekintve a középiskolai ifjúság körében végzendő tanítástól, bár
itt is különböztetnünk kell a református és más középiskolák ifjú-

ságának konfirmációi előkészítése között — a konfirmációi oktatásra kerülő ifjúság, vallásos nevelése és hitélete tekintetében ijedően tarka képet mutat. Ma még mindig egész nyugodtan mondhatjuk, hogy a konfirmációi oktatásra kerülő ifjak bibliai ismerete nagyon fogyatékos, felületes és hiányos. A legkedvezőbb állapotok ott vannak és lehetnek is, ahol már évtizedes, rendszeres és valóban komoly, bensőséges vasárnapi iskolai munka folyik. Az a rövid idő tehát, ami rendelkezésünkre állhat a konfirmációi előkészítésre nézve, egészen magától értetődőleg megoszlik a bibliai anyag közvetítése s talán a legtöbb esetben, mint az egyes hitvallási tételek és vonatkozások elsődleges szemléltetési anyaga s maga a tulajdonképpeni hitvallási kérdések között.

Az eddigiekből világosan látható és kitűnik, hogy a konfirmációi oktatásban a biblia nem nélkülözhető, hanem éppenséggel annak szerves anyagát kell, hogy alkossa. Mindennek dacára mégis azt kell mondanunk, hogy a biblia használata a konfirmációi oktatás mai beállítotttsága mellett erősen korlátozott. Ennek a kérdésnek a tárgyalása szerintünk valóban csak abban az esetben járna eredménnyel és haszonnal, ha most a módszeres eljárásnak legalább a körvonalait meg tudnók rajzolni a didaktikai szempontok kihangsúlyozása mellett. Káténk első kérdéseinél mintegy 15 bibliai idézet van felsorolva, de ezek közül egyik sem fog a mai átlag konfirmándusban olyan vallásos tapasztalatot és élményt kiáltani, amelynek nyomán értelmileg is igazolva látná a vizsgálatás szükségességét. És ez természetes is.

Nem hallgathatom el, hogy csak egy pár szóval is ne érintsem a mai átlagos konfirmándus jellegző vonásait, amelyek egyformán felismerhetők a városi és a falusi ifjúságban s amelyek eleve határt szabnak minden fantasztikus igénynek, amit a konfirmációi oktatással szemben hangoztatni szeretnénk. Tegyük fel, hogy a mai átlag konfirmándus már elég értelmesen tud olvasni, azonban nyomban gondoljunk azokra, akik románnyelvű iskolákba jártak, mennyire tudnak ezek magyarul olvasni? Az olvasás technikája még nem jelenti azonban az olvasás célját: az olvasottak helyes értelmezését, vajjon a csak elemi iskolát járt ifjak rendelkeznek-e már annak a képességével, hogy önmaguktól is ráeszmélhessenek a dolgok, az olvasottak lényegére? A konfirmációi oktatásban éppenúgy, mint akármilyenféle oktatásban nem a percepcióra, az elraktározásra, hanem mint minden ismerésnek valódi mértékére, a megértésre, a megismert dolognak egyszerű, de a lényegét mégis kifejező szavakban való visszaadására helyezzük a hangsúlyt. Ha ezekre a követelményekre gondolunk, akkor nagyon le kell fokoznunk igényeinket a mai konfirmációs ifjúsággal szemben. Megállapítjuk tehát, hogy a Kátében közölt bibliai idézetek a mi viszonyaink között nem elégségesek a konfirmációi oktatás alátámasztására. Mi következik ebből? Nemde az, hogy legalább egy kerek egészet magábanfoglaló bibliai részt kell kiválasztanom s abba mélyitenem el a vonatkozó kérdést. A Káté egyes kérdé-

seihez a Szentírás különböző helyeiből vett idézetek, lokusok a Kátéban kifejezett hitvallási gondolatok forrásait mutatják. Ezek között a lokusok között a belső összefüggést éppen a hitvallási tétel igazolja. A Biblia rendszeres és céltudatos megismerését azonban kevésbé szolgálhatják ezek a locusok, mert ellenkezőleg feltételezik már a Bibliának áttekintést nyújtó ismeretét.

A konfirmálandó másfelől pedig még nincs sem a lelki, sem pedig az értelmi fejlettségnek azon a fokán, hogy ezeket a szentírásbeli idézeteket olyképpen tudná értelmezni, hogy a hitvallásban kifejezett gondolatot mint az idézetekből természetesen fakadó hitismeretet foghatná fel. Ezt nem is követelhetjük tőle még abban az esetben sem, ha egyébként lelki felkészültségénél fogva alkalmas is volna. A biblia megismerését nem lehet egyes idézetekből elsajátítani. Ezt mindenki kénytelen megállapítani és elfogadni, aki már úgy, ahogy, ismeri a bibliának az egész életteljességét magába foglaló világát. A konfirmáció tanítása közben végzett megfigyelések önként váltják ki belőlünk annak a követelménynek hangoztatását, hogy a káté tanítás eredményességének alapfeltétele a rendszeres, módszeres és céltudatos bibliai tanulmányozás. Ez a követelmény ugyan a maga egészében a mai konfirmációi oktatás megszervezettsége mellett teljesen kivihetetlen, de mégsem mondhatunk le legalább az egyes fontosabb kérdések tárgyalásánál a bibliai anyagnak, mint alapvető szemléltetési anyagnak a bekapcsolásáról. E tekintetben azonban ma még mindenik konfirmációi oktatást végző egyéni tetszése és belátása szerint járhat el.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A konfirmációi oktatás hatástalanságának itika határozott meggyőződése szerint éppen ebben a gyökértelenségben rejlik. Sok és kemény vád hangzik el egyházi és világi részről egyaránt a Heidelbergi Káté tanításának erőszakolásával szemben. Pedig ezeknek a nehézségeknek nem a Káté maga, vagy pedig a Káté idegenszerűnek lúnd szövege és stílusa az oka, hanem tanításában nélkülözhetetlen módszeres és rendszeres bibliai ismeretek hiányában kell a bajt felismernünk. A mai konfirmációi oktatás anyagát képező Káté a teljes Heidelbergi Káténak egy rövidített alakja. Azonban feltettük-e bár csak egyszer is a kérdést: micsoda elvek és szempontok szerint eszközölték, akik csinálták ezt a rövidítést? Megkísérelte-e valaki a Káté három fő részének meghatározásán kívül azokat az alapvető gondolatokat feltüntetni, amelyek a Káté belső szerkezetét mint egy alapvázát képezik? * A Káté elsősorban a felnőtteknek szól, akik már az ígehirdetés után is valamelyes tájékozódással bírnak Isten kijelentéséről. A rendszeres vallás-oktatásban (legyen az iskolai vagy családi) részesült ifjúnak szintén vannak lámpontjai, de ezeknek tudatos összefüggése aligha nyilvánvaló még előtte.

Micsoda most már a sürgős tennivaló? A káté három fő

* V. ö. Makkai: Dogmatikai előadásai.

részre tagozódik. Vegyük csak az első: az ember nyomorúságáról szóló részt. Az a 29 idézet, ami e fő cím alá tartozó 3—11. kérdésekhez van függesztve, egy ifjú lélek számára a fejezet alapvető gondolatának szemléltetésére írvólól sem ad összefüggő, szervesen egymásba illeszkedő egészet. Mintha valakit sejtettek volna a kátéírók is, arra enged következtetni a 7. ik kérdéssel kapcsolatos idézet alá tett figyelmeztetés. Ebben a 7. ik kérdésben az emberi természet romlottságáról van szó. A bibliai első idézet Róm. 5, 12 és 18—19 v. való, de utána ez az utalás hangzik: „A bűneset története megvan írva Mózes 1. könyvének 3. részében.“ Nos, ezen a nyomon kell nekünk elindulnunk a Biblia használatára nézve a konfirmációi oktatásban. Mert betaníthatom — minthogy be is tanítom — az egyes feleleteket s a konfirmációi vizsgán ei is mondják még a leggyengébb készültséggel bírók is úgy, ahogy, de vajjon mi marad meg a lelkében még a legjobb igyekezetűnek is?

Előbbi gyülekezetemben megkísértem 5 év elteltével érdeklődni az egyes kátéfeleletek vagy azok tartalma után azoknál az ifjaknál, akik a gyülekezet és más illetékesek előtt megnyugtató készültségről tettek bizonyosságot. Az eredmény fájdalmasan szomorú volt a Káté szövegének vagy csak azok tartalmának is a visszaidézésére nézve, de vigasztaló volt egyes kérdésekkel kapcsolatban ismertetett bibliai részekre vonatkozólag. Nem ez idézetekre, hanem az egyes önálló részekre nézve, melyek eseményekben vagy történetekben szemléltette a kérdéses hitvallási tétel alapgondolatát. Amint láthatjuk, a Káté tanításának eredményességére nézve a Biblia használata nélkülözhetetlen. Azonban ezt az eljárást mégsem lehet egészen önkéntes vállalkozásra bízni. Nagyon szükségesnek és nélkülözhetetlennek látom egy, ennek a célnak megfelelő és azt megvalósulásában elősegítő programnak megállapítását és az egyes kérdéseknek módszeres feldolgozását feltüntető, példákkal való kiegészítését. Nem lenne kárára egyetlen konfirmándusnak sem, ha még egyszer felidéznék éppen a hitvallással kapcsolatban azokat a bibliai részeket, amelyek nagyobb, mélyebb és ennél fogva biztosabb áttekintést nyújtanának neki a Biblia világát illetőleg. Ebben az esetben az egyes idézetek is nagyobb jelentőséget nyernének a konfirmándus előtt is, mert sok helyütt az illető lokus mintegy a magvát képezi a szemléltetésül szolgáló bibliai résznek. Egyes kérdések több rokontartalmú bibliai rész megismertetését kívánják meg s ha a konfirmándus a Káté szövegével nem is tudna feljességgel és hiánytalanul megbirkózni, a bibliai rész, ami inkább az emlékezetbe vésődik, biztosabban reáutalná a hitvallási tételre.

Ez az eljárás maga után vonja természetesen a Káté 129 kérdése közül a hitvallás alapgondolatainak megfelelő kiválogatást. Sőt még az egyes kérdéseknek a szöveg sérelme nélkül való megrövidítését, amennyiben az alapgondolatot legegyszerűbb módon kifejező szavakra a felelet egész szövegében más nyomású

betűket alkalmaznánk. Mindezek keresztülvitele lehet, hogy sok nehézséget támasztana és nagyon gondos munkát igényelne, de egyházi életünkben ma még fel sem becsülhető jelentőséggel bírna. Az a konfirmációi oktatás, amelyik szerves kapcsolatot tartana fenn a Bibliával, bizonyára más eredményeket hagyva maga után, a sok névleges református lélekből többet formálna át öntudatos és hívő reformátussá.

A kérdés, amelynek megválaszolásával voltam megbizva, nem olyan egyszerű, hogy alkalmi rögtönzésekkel elintézhető lenne. Már a probléma szűlségeképpen megköveteli, hogy bizonyos előzetes viszonylatokat tisztázzunk. Ezért kellett valamivel részletesebben foglalkoznom a Biblia és a Hitvallás viszonyaival és pedig elsősorban a konfirmációi oktatás nézőpontjából vizsgálva azt. Aztán ha csak nagy vonásaiban is a kérdést a mi mai sajátságos viszonyaink közé állítva, a lehetőségek határai között tárgyalnom. Jói tudom, hogy nagyon is kívánatos volna minden vonatkozásban és kimerítően megvitatni ennek a kérdésnek elsősorban gyakorlati megoldását, annak kapcsán azokat a sokszor láthatatlan feltételeket és akadályokat, amelyekre mégis rábukkanunk. Aki csakugyan veszi magának a fáradságot és gondolkozik arról, hogy a mai konfirmációi oktatás eredménye miért nem áll arányban a ráfordított szellemi energiával, az bizonyára hamarosan be fogja látni, hogy a valódi konfirmációi oktatásnak a fundamentuma csak a Biblia s annak céltudatos megismertetése lehet.

BCU Cluj / Central University Library *Dr. Mezey Mihály.*

A református egyház és az evangélizáció.

Református egyházunk életének felfrissülését, megújulását más és más irányból várták az idők folyamán és más és más irányból várjuk ma is. Sokan vannak, akik épp az evangélizációra tekintenek ma azzal a reménységgel, hogy ez fogja megadni az egyházban való élet lüktető elevenségét. Egyházunk életében több olyan tevékenységgel találkozunk, amelyekről az az általános vélemény, sokszor még vezető emberek szerint is, hogy nélkülök jól ellehet az egyház. Elég, ha itt a gyakran vitatott: „kell-e külmiszió” kérdésre gondolnunk, vagy közelebről épp az evangélizációra. Hogy ezeket a tevékenységeket mivoltukban megismerjük, meg kell ismerünk az egyház mivoltát, lényegét. Így lesz az egyház lényegének a kérdése nemcsak általában a theológiának a döntő kérdése, hanem a gyakorlati theológiának, a gyakorlati tevékenységeknek is. Döntő-kérdés ez azért, mert az egyház-értelmezés, mindig hit-értelmezés (Brunner). Amilyen a hitünk, olyan az egyházzal vallott felfogásunk. Hitünk pedig sohasem kész, nem is befejezett, vagy teljes hit, hanem mindig csak erre a kész, befejezett, teljes hitre tekintő hit. Az egyház kérdése ezért jó elő újból és újból s mint elintézetlen jelentkezik.

Mi az egyház?

Az egyház lényegét tevékenységeinek viszonyában, az újtestamentum két hasonlatában látjuk legerőteljesebben kifejezve. A János evangéliuma 15:5 versében: „Én vagyok a szőlőtő, ti a szőlővesszők; aki én bennem marad, én pedig ő benne, az terem sok gyümölcsöt; mert nálam nélkül semmit sem cselekedhettek.” — És az I. Kor. 12:17-ben: „Ti pedig a Krisztus teste vagytok és tagjai rész szerint.” Mindkét képben az együvértartozás eleven, szét nem választható valóság. Az élet Fejedelmének, az élő Úrnak és az egyes hívőknek élő, teremtő-termő egysége jut itt olyan erőteljes kifejezésre, hogy: „nálam nélkül semmit sem cselekedhettek”. Ezt a mély egységet Pál apostol a Kolossé és Efésusi levélben azzal szemlélteti, hogy Jézus Krisztus a feje az anyaszentegyháznak, aki által él az egyház és aki parancsol, rendel, küld: munkára, misszióra, evangélizációra. Az egyház valóságát, mibenlétét csak ezen a bibliai evangéliumi alapon érthetjük meg. Minden közösség alapszabályaiából érthető. Az egyház alapszabálya: Jézus Krisztus. Ezért az egyház-kérdés mindig Krisztus kérdés. — Ekklesiologia

mindig Krisztologia és viszont a krisztologia mindig ekklesiologia (K. L. Schmidt). Az egyház tehát csak ebben a viszonyban érthető és fogható fel. Viszony, kapcsolat pedig ott van és ott áll elő, ahol Krisztus megszólító szava hangzik s ahol erre a megszólításra *ténylegesen* válaszolnak. Ez a megszólító-felelő mozgalmasság az egyház lélekzétvétele, az egyház élete. Bármelyik félnek: a megszólítónak, vagy a válaszadónak a kimaradása, bénulást, elnyomorodást, sőt a szerves életnek, az élő organizmusnak, szervetlen léletté, tetemmé válását jelenti. E párbeszéd nélkül halott az egyház, nincs egyház!

Egyházunk történetében nem ismeretlen az a helyzet, amikor csak az egyik fél beszélt s ha tehetett, erőszakkal is elnyomta a másik fél hangját. A skolasztikában, az ortodoxiában, Krisztus nevében, az egyház beszélt, illetve monologizált — a humanizmusban, a racionalizmusban, liberálizmusban az ember harsogta győzelmi riadóját. Mindez a bűn világának zavartkeltő hangja, minek következtében a szőlővesszők elszáradnak, a tagok megbénulnak s a test tetemmé válik. Milyen megnyomorodott képet mutatott és mutat ma is sokszor az egyház! Ennek nagyrészt az volt és az az oka, hogy a Krisztussal való életközösséget nem a maga radikális mivoltában látták, látják és ismerték meg. Létezik valahol Krisztus és mellette létezik az egyház. Nagyon helyesen és evangéliumi módon mutat rá Victor János dr. „Ecclesia — quid” c. tanulmányában (Theol. Szemle 1942. 2 sz.) hogy nemcsak egyházunk tagjainak körében, hanem a vezetőinek gondolkozását tükröző irodalomban is, sőt egyházunk gondolkozását formáló teológusaink dolgozataiban is, állandóan találkozunk megnyilatkozásokkal, amelyekben az egyház úgy szerepel, mint valahogyan a tagjai felett lebegő, vagy velük szembenálló valóság és nem mint bennük és általuk élő valóság. Theológiai tanulmányokban — írja Viktor János —, építő irodalomban, prédikációban és az egyház gyakorlati tevékenységeinek végzésénél is, minduntalan arról van szó, hogy az egyház mit cselekszik híveivel, hogyan gondolzza, vagy nem gondolzza őket, hogyan vegye igénybe szolgálataikat, áldozatkészségüket, de hogy igazában *ők maguk az egyház*, bennük s általuk él, ez a gondolat a feledés háttérében marad. Brunner ezt a gondolatot oda élezi ki, hogy azt mondja: emberi cselekvés nélkül nincs egyház. Szerinte ebben az egyszerű mondatban benne van az egyház egész problematikája. Ahol ez a szerves kapcsolat: szőlőtő, szőlővessző, test és tagok, vagy test és fej nincs meg, kimondhatjuk: ott egyház sincs, még akkor sem, ha vannak püspökei, gondnokai, esperesei és papjai; ott csak a nehezebb ítélet alá esők: tömege, sokasága, gyülekezete él.

Az egyházban való élet: Krisztusban való élet. Egyházban élni annyit jelent, mint Krisztusból élni. Ennek a szerves életnek az áramlását, mint amelynek az egyes hívek is részesei és hordozói, nem érzik, nem tudják egyházunk tagjai. Ezért beszélnek gondnokaink és főgondnokaink, sőt vezető pásztorok is arról, hogy

Ő mit tett az egyházért. Holott, ha tényleg egyházban élt, lehetetlen volt nem tennie (Heid. Káté 64. kérdés). Az egyház tehát munkában, cselekvésben, misszióban, evangélizációban él. Éppen ezért minden Krisztushoz tartozó, minden egyházban élő ember, minden szőlővessző és tag felelős Isten országának terjedéséért, az Ige szabad folyásáért a világban és ennek a kovásznak az emberi életbe való behatolásáért.

Az egyház ma hivatalosai által az embereknek nagyon kis részét fogja át. Egyetemességéről azonban soha le nem mondhat. Kibuvó: a sokan vannak a hivatalosak és kevesen a választottak igéje. Az egyháznak nincs joga megnyugodni, sőt az a feladata, rendeltetése, hogy kikutassa: vajjon minden utat megjárta e, amelyen járnia kellett, nem-e lett akadálya az üdv-élet áramlásának; vajjon minden tagját egyformán használta e, s nem e épp a használatlanság miatt sorvadtak el a tagok? Itt van értéke a Victor János által kiemelt gondolatnak: *az egyház nemcsak hívők közössége, hanem hívő emberek közössége.* Az embert pedig az egyház összéletformáiban ragadja meg, privát és intim, nyilvános és kollektív világában, vagyis az emberi élet szélességében és hosszúságában. Jézus Krisztus mindennek felett király akar lenni. Néki adatott minden hatalom mennyen és földön. Az a rendkívül kényelmetlen az egyházban, hogy Krisztus nem elégszik meg a rész-idővel, a rész szolgálattal, hanem teljes és egész életet kíván. Ezért van az, hogy az egyházban élni nem valami jó dolog. Nem időtöltés, vagy izgalmasan szép feladat, hanem annyi, mint nagyon veszélyesen élni. Szünet és pihenés nélkül keresni és megoldani valamit, ébren és álomban ugyanazzal a feladattal foglalkozni s mindent odaadni ennek a különös elfoglaltságnak. Egyházban élni annyit jelent: mindhalálíg ugyanazzal az erőfeszítéssel válaszolni az életre, Krisztusra, hogy Benne majd a halál életté legyen. Egyszerűen sors, semmi más. — Sors bona, nihil aliud! — Itt jut kifejezésre az egyházban az eleveelrendelés. Ezért nem jár semmiféle jutalom, elismerés, vagy dicséret, csak ott kell lenni egészen, míg teljesen belepusztul az ő ember és megelevenedik az új; míg a száraz szőlővesszők kihajtanak s az élettelen tag tette len-dül. Ennek a folyamatnak a hordozója az egyház missziói munkája, az evangélizáció.

* * *

Az evangélizáció ennél fogva nem valami új módszer, nem is csodaszó, hanem az egyház élettevékenysége. Létjogát abban bírja, hogy Isten örök végzése szerint mindennek és mindenkinek elhívása szerint kell járnia (Ef. 4:1, I. Kor. 7:20 stb.). Szolgának, mint szolga; szabadosnak, mint szabados; családnak, mint család s az egyháznak, mint egyház. Az ótestamentum ezt úgy fejezi ki, hogy: neme szerint kell végeznie az evangélizációt, az igehirdetést. Az evangélizáció ugyanis nem lesz más, mint: igehirdetés a gyülekezetek meghatározottságai és az egyes lélek viszonyai között,

vagy amint Makkai Sándor mondja: kultuszon kívüli igehirdetés. Nem esetleges tehát ez a munka. Nem is divat, vagy egyéni vállalkozás, hanem az egyház önmegvalósulásának szükségképpeni folyamata. Az apostolok ezt úgy fejezték ki: „nem tehetjük, hogy amiket láttunk és hallottunk, azokat ne szóljuk” (Ap. Csel. 4 : 20).

Kinek kell tehát ezt a munkát végeznie? Fejtegetésünk szerint: mindazoknak, akik Krisztushoz, az egyházhoz tartoznak. Nem megoldás evangélizátoroknak a beállítása, csupán „keserű szükség”. Az ugyan lehetséges, hogy Isten valakit e munka végzésére alkalmassá tevő kegyelmi ajándékokkal kiváltképpen felruház, számára őt talentumot ad, de az evangélium tanítása szerint ez nem mentesíti azokat, akik, ha egy talentummal is, de az egyházban élnek.

Megbízatásszerűen végezve az evangélizációt, az igehirdetést, elmondhatjuk e, hogy *mi vagyunk az egyház?* Nem. Az egyházba felvettek, kihívottak és elválasztottak is, e földön élnek, coetus hominum, valóban emberek közössége, és bár a kegyelem részesei, hordozzák a bűn alatt nyögő világ minden terhét, nyomorúságát és ellentmondását. Közösségük csak annyiban egyház, amennyiben vállalják a megbízatást és reménységben küzdenek elhívásuk beteljesüléseért, amint küzd a szőlővessző széllel, viharral, faggyal s arra vigyáz, hogy le ne törjön és élethordozó rügye megmaradjon. Ideigtartó-e az evangélizáció, vagy eljuthatunk-e oda, hogy felesleges legyen az evangélizáció? Nem. Az evangélizáció mindaddig tart, míg „ama napon” nyilvánvalóvá nem lesznek mindenek. Addig alázatosan valljuk: *Ő az egyház. Válaszul Ő megbíz, munkára küld: Ti vagytok az én tanúim.*

Sárközy Endre.

A theologushány a ref. egyházban.*

1. Hogy az egyházban Isten Igéje hirdetői száma megkevesbedik, hogy elfogynak, akik az Ige hirdetésére és szolgálatára vállalkoznak, hogy az ifjak számára ez a munka nem vonzó és nem érzik ezért a felelősséget, az Isten *ítélete* az egyház felett. Isten megítélheti az egyházat úgy is, hogy vannak ugyan, akik hirdetik az Igét, de nincs, aki hallgassa. A próféták gyakran találkoztak ezzel a kérdéssel. Őres pusztában hangzott el a kiáltásuk s a zsoltárfő azt mondja, nincs, aki keresse az Istent, egyetemben eltávolodtak, hiábavalókká lettek, nincs, aki jót cselekedjék. Ez is súlyos ítélet az egyház felett. A magábamaradt, visszhangtalanná lett lelkipásztor, igehirdető, akinek beszéde elhangzott a pusztában, senki sem figyel rá. De ez a másik ítélet talán még súlyosabb. Mikor ezrek és ezrek vágyakoznak az Ige után, mikor súlyos feladatok és felelősség áll az egyház előtt, mikor válságos időkben él és emberileg bizonytalan jövő elé néz, s akkor hangzik Isten ítélete: elveszem a papokat és prófétákat s vándorolni fognak tengertől-tengerig, éhséget és szomjúságot bocsátok rájuk, nem kenyér és víz után, hanem Isten Igéje után, de nem találják.

Az első tehát, amit itt az egyháznak tennie kell az, hogy megismerje, hogy erre az ítéletre rászolgált és ezt megérdemelte. Rászolgált azzal, hogy mikor voltak, akik az Ige szolgálatára vállalkoztak, nem tudott nekik munkát adni. Az állásnélküli, világi pályára kényszerült segédlelkészek tömege, az Ige hirdetésére nyílt sok alkalom elmulasztása, az Ige helyett emberi bölcsesség szolgálata, az egyháznak világi érdekek szolgálatába állítása, a miszsió gondolatának alacsony fokúvá tétele, gondatlanság és felelőtlenység, mind olyan tények, amelyekben az egész magyar református, de az egész keresztény egyház bűnös s ami miatt most Isten ítélete rajta van. Az egyháznak, tehát először bünbánatot kell tartania, meg kell ismernie a maga gyarlóságát és nyomorúságát, s azt, hogyha a legszentebb ügy, Isten Igéjének szolgálata ilyen kedvetlen, másodrangú munka lett az emberek szemében, ennek nem Isten, nem az Ige, hanem csak mi vagyunk az okai.

* Megbeszélés bevezetése a kolozsvári egyházmegeye lelkészi értekezlete gyűlésén.

2. A theologus-hiány *okai keresésével szokták leggyakrabban* keresni azokat az orvoságokat is, ahogyan ezen segíteni lehet. Bizonyos, hogy az okok ismerete helyes és szükséges. Ezekben az okokban lehet felismerni azokat a kereteket és formákat, melyekben Isten ítélete megnyilvánul. De szerintem helytelen lenne ezeknek az okoknak túlságos jelentőséget tulajdonítani s főleg helytelen lenne azt gondolni, hogy az okok ismeretével s elhárításával már a kérdés megoldódott. A maga Igéjének *Isten támaszt* hirdetőket, nem ember s nem emberi csalétket, vonzóerők és rábeszélés az, ami erre a lelkeket felindítja. Ha Isten akarja, akkor a Saulokból Pálok lesznek, ha nem akarja, ezer Gamáriel sem tud egy igehirdetőt kiképezni. Az Ige hirdetője nem emberi propagandával indul útnak, nem emberi ügyességgel és tudománnyal képeztetik, nem külső eszközökkel tartható meg a szolgálatban, hanem Krisztus hívja el, azt hívja el, akit akar s akit hív, az ennek a hívásnak nem tud ellenállani. Ha ez a hívás elhangzott, akkor akit Isten erre választott, meghallja, követi és szolgálatba áll. A szovjet uralma alatt fiatal emberek tanultak és képezték magukat titkon fenntartott lelkészképző intézetekben, ezer élelveszedelem között, Isten szolgálatára, nem törődve börtönnel, halállal, csak hogy Istent szolgálhassák. A francia pusztai egyházban mindig akadt theologus, aki a svájci theológiáról erre a bizonytalan szolgálatra vállalkozott és vállalta azt, hogy földönfutó gyanánt, erdőkben és barlangokban tartott istentiszteleteken prédikáljon, mindig készen arra, hogy meneküljön az üldöző katonák elől.

Ha tehát ma, amikor alig jelent kockázatot az Ige szolgálata, kevés az ember erre, az nem a körülmények kedvezőtlenységét, nem a külső okok kényszerítő hatalmát mutatja, hanem a *hitetlenségre* mutat, mint alapvető és döntő okra. Ez a hitetlenség nyilvánul hol egyik, hol másik körülményben, ez uralkodik az okokban, amelyeket fel szoktak sorolni s ez az alapbaj, amit gyógyítani kell. Hitet pedig csak Isten adhat, csak Ő ébresztheti fel az Ő szolgálatára való engedelmisséget és készséget a lelkekben.

Azért a másik kötelessége az egyháznak az, hogy hittel és buzgón, komolyan *könyörögjön* azért, hogy Isten támasszon szolgálatot az Ő Igéjének. Sohasem lehetett hata!masabban érezni, mint ma annak a kérésnek a szükségét, amire Jézus inti a tanítványokat: Kérjétek az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat az ő aratásába. Ennek a kérésnek kell végighangoznia az egyházon, nemcsak ünnepélyes szólamokban, nemcsak néha, hanem szüntelenül és buzgón, mint olyan dologért, ami nélkülözhetetlenül fontosabb és nélkülözhetetlenebb, mint a falat kenyér. És hirdetni kell azt az Igét, amelynek a hallgatásából a hit fakad, mert csak a hívó ember szánhatja magát oda Isten igazi szolgálatára.

3. Az a hitetlenség, amely az Ige szolgálatában felmerült hiánynak oka, különböző módokon érvényesül a világban. Ezek között, amelyeket az alábbiakban csak összefoglalunk, mert ezekről már nagyon sokat beszéltek, a legfontosabb és az alapvető

tünet egy olyan világszellem, amelyet úgy lehetne jellemezni, hogy a lelkektől az anyagiakhoz fordul. A lelki dolgoknak háttérbe szorulása az anyagi dolgok uralmára való törekvés mellett, jellemzi a mi korunkat. A tudományban ez az elaprozottságban, az adatok és részletek kutatására való törekvésben nyilvánul s abban, hogy az adatokat és részleteket az egyetemes áttekintés nélkül érvényesítik. A technikai érdeklődés, amely az anyag feletti uralomra akar eljutni és azt tartja a legfontosabbnak, mindent eltechnizál, a tanítás módszerétől kezdve az élelmezésig, a gondolkozástól kezdve a mesterségig. Az anyaggazdálkodás elve, a nyersanyagelosztás gondolata, anyagokért, petróleumért, benzinért, vasért stb. való küzdelem, mind ennek a technikai érdeklődésnek a következménye vagy jelentkezése, ami az ipart és kereskedelmet teljesen hatalmába keríti s egyúttal elhitei az emberrel, hogy az anyag a minden, a léleknek nincs jelentősége. Egy új materializmus ez, amely ma uralkodik, talán veszélyesebb, mint a régi, mert burkoltan, keresztyén mezben nyilvánul. A léleknek, a lélek szolgálatának ebben a felfogásban csak egy díszhelye van, de lényeges befolyása nincs. A világnézetben ez úgy jelentkezik, mint a fajelmélet gondolata, ahol nem a lelki minőség, hanem az ember természeti, magával hozott faji tulajdonságai döntenek annak értéke felett, s ez az új naturalizmus oda kell hogy vezessen, hogy Isten Lelkének munkáját, ennek értékét a közfelfogásban messze felülmulja a fajban, népben rejlő ősi vonások jelentősége és értéke. A közönség abszolutizálása a személyiség szabad önkifejlését, ha nem is teszi lehetetlenné, de trányítja, U kormányozza, a korlátok közé szorítja, így a felelősség és szabadság gondolatát teszi értéktelenné. Nem Istennek felel az egyén, hanem a közösségnek, nem Isten által kiszabott s a saját lelkével felismert célnak áll a szolgálatában, hanem annak, amit neki mondanak, amit el kell fogadnia, s úgy kell elfogadnia, ahogy mondják.

Ez a világszellem nemcsak kényszerítő, de csábító és megvesztegető is, mert könnyebb küzdelmek, egyéni harcok, saját magunkban hordozott felelősség és ítélet alatt való lét nélkül élni, egy olyan világban, amelyben nem nekünk kell a meggyőződést kiharcolni, csak el kell fogadni azt.

Csak természetes, hogy ezt a világszellemet a hitetlenség felhasználja minazon okok előidézésére, amelyek a lelkeszhiányt jellemzik, s amelyeket fel szoktak sorolni. Természetes hogy amikor egy most végzett mérnöknek, ha alkalmazást kap, annyi fizetése van, mint amennyit egy középiskolai tanár 20 évi szolgálat után kap, hogyha valaki élhet olyan helyen, ahol a technika és civilizáció minden lehetősége megvan, nem megy papnak, tanárnak, tanítónak, körorvosnak, ahol a civilizáció hiánya mellett a nehéz megélhetés, a gépeknél sokkal nehezebben kezelhető lelkek gondozása vár reá. Az a lehetőség, ami más pályákon vár reá, össze sem hasonlítható anyagilag azzal, ami egy lelkipásztorra vár, akinek munkaköre még hozzá ma már a végtelenségig kiterjed,

s akinek a felelősségét, nem mint egy hivatalnokét, lehetetlen emberi mértékkel mérni. A theologiai tudomány, az exact részletekkel foglalkozó technikai tudományokkal szemben túlságosan ködösnek látszik a szemében és a lelkipásztori hivatás és munkakör túlságosan kevésbé megbecsülnek ahhoz, amit neki közigazgatási pályán a lehetőség kínál, az előmenetel pedig még sokkal gyengébbnek. Az, hogy a múlt évtizedekben olyan sok lelkész volt kénytelen más foglalkozás után nézni, sok emberben keltette s tartja ébren ma is azt a hitet, hogy az egyház nem tudja elhelyezni a munkásait, s nem tud nekik olyan külső feltételeket biztosítani, amilyenre szükség van, s az egyházra és az Ige szolgálatára várható, esetleg rosszabb idők és körülmények visszariasztják egy olyan feladat vállalásától, amelyet bizonytalan jövőjűnek lát.

Kétségtelen, hogy ezek az okok, ha a hitelenség következményei is, vagy ez állítja őket oda akadályok gyanánt, mégis fennállanak és ezek ellen küzdeni kell. Hozzájárul ezekhez felekezeti iskolázásunk helyzete is, az a tény, hogy a felekezeti iskolákban a nevelés és tanítás anyaga ennek a világszellemnek van — önkénytelenül is, de az állami rendtartás által is — alávetve, hogy a középiskolák nem tudnak úgy nevelni református embereket, ahogy tudnának és ahogy akarnának. Az egyháznak feltétlenül igyekeznie kell arra, hogy ezeket az okokat, amennyire lehet kiküszöbölje, ha és ahol nem lehet, ott azok ellen a harcot felvegye. A lelkipásztorok megélhetését biztosítani kell, mert Isten nem akarja, hogy az ő szolgáit a kenyér gondja akadályozza a szolgálatban.

Gondoskodni kell arról, hogy iskoláinkban a nevelés lelki, keresztyén és református szelleme helyreálljon, s az ifjúságnak bevigyük a tudatába, hogy az Ige szolgálata mit jelent az egész egyházra s a világra nézve. Nem a lelkészi pályát kell népszerűsíteni, hanem az Ige szolgálata fontosságáról kell meggyőzni az embereket, nem verbuválni kell a theológiára, hanem alkalmat adni rá, hogy akit Isten hív, az ezt a hívást meghallja és megértse.

A lelkipásztori pályára való előkészületet anyagi feltételeiben is igyekezni kell olyanná tenni, hogy attól, csakis anyagi okok miatt, senki ne maradjon el, anélkül azonban, hogy a szellemi színvonal leszállításába belemenjünk s anélkül, hogy a theologusok egyszerű eltartottjaivá váljanak az egyháznak, akiknek ez az előkészület semmi áldozatába nem kerül. A gyülekezeteket rá kell nevelni az Ige szolgálata megbecsülésére, hogy így megbecsüljék az Ige szolgálatát is, s a tiszta Evangélium hirdetésével meg kell őket győzni arról, hogy a lélek előbbvaló, mint a test, s hogy a lélek szolgálatáért terheket hordozni, áldozni érdemes. Az egész egyházban érvényesíteni kell azt a gondolatot, hogy az egyház Isten ügyéért küzd, hogy az egyház nem mások, az állam kegyelméből él, hanem egy olyan szent ügyet hordoz, amelyért élünk s amelyért meg is halunk, ha kell.

Igy lehet megtenni azt, amit az egyház tehet a lekipásztorhiány orvoslására. Amit Isten tehet és akar tenni, az nem a mi dolgunk. Azt lehet és kell kérni, azért kell buzgón könyörögni, azzal a hittel, hogy ő maga Igyci nem üggyja és Igéjét fogja szólni mindig olyan módon és olyan eszközökkel, ahogyan ő akarja. Ezért nem szabad sem csüggedni, sem elkeseredni, hanem megléve azt, amit nekünk kell, Istenre bízni egyházunk jövődjét.

I. L.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Legújabb kiadványok:

Kaphatók az „Ifjú Erdély” Iratterjesztésében.

Barth Károly és Barth Henrik: Szempontok a Szentlélekről szóló tanhoz.

Fordította: Kozma Tibor, ára 2.— P.

Kálvin János: Magyarázata Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához. Fordította: Rábold Gusztáv. A Synoptikus evangéliumokról szóló Kálvin-Kommentár II. kötete. Ára 6.— P. — Kapható még: Kommentár a Synoptikusokhoz, I. kötet. II. kiadás, ára 6·50 P. Előkészületben a III. kötet. (6.— P.)

Juhász István: A reformáció az erdélyi románok között. 276 oldal, ára 6.— P.

W. Lüthi—Nagy István: Az eljövendő egyház. (Dániel próféta igehirdetése.) 2.— P.

Horváth Jenő: Az egyház világmissziója. „Élő Könyvek” 30. sz. — 40 P.

Kádár Géza: Ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Temetési beszédek. Szerző kiadása. 170 oldal. Ára 6.— P.

IKE-jelvény, három színben zománcozva, az IKE-központ hivatalos kiadványa (csak 10-nél több példány rendelhető), ára darabonként — 50 P.

IKE-tagkönyv, kedvezményes utazásokon is használható; a központ hivatalos kiadványa (csak 20-nál több példány rendelhető), ára darabonként — 10 P.

Dr. Sebestyén Jenő: Mi a jegyesség? ára 10 fillér.

Dr. Kiss Ferenc: Hogyan készülünk a házasságra? ára 10 fillér.

Zengjen Hálaének. IX-ik, legújabb kiadás, ára 40 fillér.

A mi dalaink. VI-ik, legújabb kiadás, ára 60 fillér.

Bántó Tercsi: Ibolyavirág. Kis színdarab gyermekeknek egy felvonásban, dalbetéttel, ára 20 fillér.

Debreczeni László: A mi művészetünk. (Fatornyos hazából.) „Ifjú Erdély“ kiadása, 130 oldal, több, mint 50 illusztrációval. ára 3.— P. Egyszerűbb kiadás ára 2.— P.

Mikos Lajos: Leányélet és Leányarcok a Bibliában. A leánymunka kitűnő segédkönyvei, áruk: 1.50 és 2.80 P.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ecsedy Aladár: Örvendezették! 30 előadásra alkalmas darab, ára 5.— P.

Minden magyarországi vallásos jellegű kiadvány kapható vagy beszerezhető az „Ifjú Erdély“ Iratterjesztésében. A „Soli Deo Gloria“ Szövetség és „K. I. E.“ minden még kapható kiadványa, az „Exodus“ kiadványai (Karácsony Sándor könyvei stb.), valamint a „Bethlen Gábor“ könyvkereskedés és a „Studium“ kiadványai eredeti bolti árukon kaphatók. Új szorgalmi képek, bibliai mondásos képeslapok nagy választékban kaphatók.

Az ország egyetlen református politikai napilapja a

„TISZÁNTÚL“

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debrecen Ferenc József-út 49. Főszerkesztő: Uray Sándor. Felelős szerkesztő: Kovács József. — Előfizetési árak
Egy óra 2.40 Pengő, negyedévre 7.20 Pengő.

Felelős szerkesztő: DR. IMRE LAJOS. — Felelős kiadó: BEKESS KÁROLY.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, Hitler-tér 13 Református Theologia
Jordáky-Dyomda, Kolozsvár, Hitler-tér 13. — Felelős vezető: Jordáky Lajos.